

Red riječi u hrvatskom standardnom jeziku (na primjeru enklitika u Novom Listu)

Žužić, Eva

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:256609>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-07-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET

Eva Žužić

Red riječi u hrvatskom standardnom jeziku
(na primjeru enklitika u *Novom listu*)

(ZAVRŠNI RAD)

Rijeka, 2020.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Eva Žužić

Matični broj: 009081389

Red riječi u hrvatskom standardnom jeziku
(na primjeru enklitika u *Novom listu*)

ZAVRŠNI RAD

Preddiplomski studij: Hrvatski jezik i književnost/Engleski jezik i književnost

Mentor: doc. dr. sc. Anastazija Vlastelić

Rijeka, 2020.

IZJAVA

Kojom izjavljujem da sam završni rad naslova *Red riječi u hrvatskom standardnom jeziku (na primjeru enklitika u Novom listu)* izradila samostalno pod mentorstvom doc. dr. sc. Anastazije Vlastelić.

U radu sam primijenila metodologiju znanstvenoistraživačkoga rada i koristila literaturu koja je navedena na kraju završnoga rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u diplomskom radu na uobičajen način citirala sam i povezala s korištenim bibliografskim jedinicama.

Student/studentica

Potpis

Eva Žužić

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. METODOLOGIJA.....	2
3. O HRVATSKOM STANDARDNOM JEZIKU.....	4
3.1. FUNKCIONALNI STILOVI.....	7
4. O NOVINARSKO-PUBLICISTIČKOM STILU	8
4.1. NOVINSKI NASLOVI.....	9
5. GOVORENI I PISANI JEZIK.....	11
6. O REDU RIJEČI U HRVATSKOM STANDARDNOM JEZIKU.....	12
6.1. NEOBILJEŽENI I OBILJEŽENI RED RIJEČI.....	14
6.2. O REDU ENKLITIKA	16
7. ZAKLJUČAK	27
8. IZVORI.....	29
9. LITERATURA.....	31
10. SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI (<i>na hrvatskom jeziku</i>).....	33
11. NASLOV I KLJUČNE RIJEČI (<i>na engleskom jeziku</i>).....	34

1. UVOD

Tema je ovoga završnoga rada redoslijed enklitika u hrvatskom standardnom jeziku. Korpus je za analizu iz novinarsko-publicističkog stila, na temelju kojeg će se provesti analiza dosljednosti primjene pravila propisanih u gramatikama, jezičnim savjetnicima i ostalim jezičnim priručnicima.

U suvremenoj se literaturi navodi da je u hrvatskom standardnom jeziku „red riječi (je) uglavnom slobodan i služi izražavanju stilskih tančina“. (Katičić 2002: 523.) Sukladno tomu zaključuje se da je red riječi jedna od glavnih odrednica načina izražavanja i stila. Dakle, redom riječi mogu se razlikovati funkcionalni stilovi, kojih u hrvatskom standardnom jeziku, tradicionalno, brojimo ukupno pet.

U radu se kreće od pretpostavke da novinarsko-publicistički stil nastoji uskladiti red riječi s onim propisanim u normi. Ipak, smatra se da u ovome stilu postoje određena odstupanja od pravilnog redoslijeda riječi, za koje se pretpostavlja da nastaju pod utjecajem razgovornog stila. Upravo zato ovaj rad proučava moguća odstupanja u redoslijedu riječi u rečenici, a posebice u redoslijedu enklitika ne bi li se ustvrdilo što predstavlja najveći problem u pozicioniranju enklitika u novinarsko-publicističkom stilu.

2. METODOLOGIJA

Tema je ovoga završnog rada red riječi u hrvatskom standardnom jeziku, s posebnim osvrtom na red enklitika. Uporaba enklitika proučavat će se u novinarsko-publicističkom stilu, konkretno, na primjeru elektroničkog izdanja dnevnika *Novi list*.

Cilj je rada na temelju primjera novinskih članaka *Novoga lista* objavljenih tijekom srpnja i kolovoza 2020. godine istražiti red riječi u ovim novinama, što je doprinos istovrsnim istraživanjima u okviru novinarsko-publicističkoga stila.¹

U najvećem se dijelu rada daje pregled znanstvene i stručne literature o redu riječi u hrvatskom standardnom jeziku, osobito o mjestu enklitike. Teorijski je dio rada dopunjen primjerima dobivenim analizom korpusa. Kao korpus istraživanja poslužila je rubrika *Novog lista* Film objavljuvana od 9. srpnja 2020. do 19. kolovoza 2020. godine, koje potpisuju četvorica autora. Na temelju rezultata analize enklitika u novinskim člancima uputit će se na neke od učestalijih odstupanja u poretku enklitika od onih propisanih normom.

Osnovnu literaturu o redu riječi čine suvremene gramatike u hrvatskoga standardnog jezika: *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta* Josipa Silića i Ive Pranjkovića (2007), *Gramatika hrvatskoga jezika* Eugenije Barić i sur. (1990), *Gramatika hrvatskoga jezika* Stjepka Težaka i Stjepana Babića (1992), *Hrvatska školska gramatika* Lane Hudeček i Milice Mihaljević (2017), *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika* Radoslava Katičića (2002), *Praktična hrvatska gramatika* Dragutina Raguža (1997), jezični savjetnik *Hrvatski jezični savjetnik* Sande Ham i sur. (2014) te *Hrvatski pravopis* Instituta

¹ Ovdje mislimo na monografije nastale prije 10-ak godina *Jezik medija – publicistički funkcionalni stil* (2009) autorica Lane Hudeček i Mihaljević Milice te *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika* (2007) autora Josipa Silića, ali i na niz istraživanja hrvatskoga jezika u suvremenoj periodici.

za hrvatski jezik i jezikoslovlje (2013). Dakako, korišteni su i drugi priručnici hrvatskoga jezika te znanstveni članci relevantni za redoslijed riječi u rečenici, koji su navedeni u popisu literature na kraju rada.

3. O HRVATSKOM STANDARDNOM JEZIKU

Standardni jezik opće je prihvaćeno sredstvo sporazumijevanja u određenom društvu. To je oblik jezika koji ispunjava sve potrebe određene jezične zajednice; tako je on jezik različitih umjetnosti, od umjetnosti književnosti do kazališta, a osim navedenog, standardni je jezik ujedno i jezik različitih medija, ali i znanosti, državnih ustanova i drugog. Naziv *književni jezik* sve se češće zamjenjuje nazivom standardni jezik jer književni jezik upućuje samo na jednu njegovu uporabnu svrhu.

Dalibor Brozović (1970), jedan od najvećih hrvatskih jezikoslovaca, ističe kako je upravo jednoznačnost naziva standardni jezik ono što ga čini boljim nazivom od naziva književni jezik. Također, u nazivu standardni jezik isključene su moguće konotacije o važnosti književne komponente za standardni jezik. Usprkos tomu što se Brozović izjašnjava kao protivnik pomodne angloamerikanizacije hrvatskog jezika, ovaj angloamerički termin prihvaća iz jednostavnog razloga što smatra da je on bolji od dotada ustaljenoga europskog naziva. Stvarajući pod utjecajem Praške lingvističke škole, Brozović u knjizi *Standardni jezik* (1970: 128) daje sljedeću definiciju standardnoga jezika: „Bitno je za definiciju standardnog jezika da je on autonoman vid jezika, uvijek normiran i funkcionalno polivalentan, koji nastaje pošto se jedna etnička ili nacionalna formacija, uključivši se u internacionalnu civilizaciju, počne u njoj služiti svojim idiomom, koji je dotad funkcionirao samo za potrebe etničke civilizacije.“ Hrvatski standardni jezik temelji se na novoštokavskoj i ijekavskoj osnovici, izboru i uređenju latiničnoga pisma, izgradnji vrijedne umjetničke književnosti, snažnoj filološkoj aktivnosti, gramatičkom normiranju i utemeljenju grada Zagreba kao filološkog središta. Uz sve navedeno najvažniji je temelj jezične standardnosti opće prihvaćena uporaba hrvatskoga jezika.

Kao što i samo njegovo ime sugerira, jedno je osnovnih obilježja hrvatskoga standardnoga jezika činjenica jest normiranost². Drugim riječima, njegova je uporaba uređena strogo određenim pravilima koja određuju značenja riječi, izgovor, pravopis pisanje i dr. Pravilna je uporaba hrvatskoga standardnoga jezika propisana u normativnim priručnicima. U normativne priručnike uključujemo pravopise, gramatike, rječnike i jezične savjetnike. Svaki od normativnih priručnika propisuje vlastitu normu. Tako pravopis propisuje pravopisnu ili ortografsku normu, gramatika gramatičku normu, rječnik rječničku normu, a jezični savjetnik propisuje pravogovornu ili ortoepsku normu.

Pravopisnom normom propisuju se pravila o pravilnom pisanju. Gramatička norma bavi se pravilima o glasovima i vrstama rečenica, ali i svim jezičnim jedinicama koje spadaju između navedenih kategorija. Drugim riječima, ona propisuje fonološku normu, morfološku normu i sintaktičku normu. Pravogovorna ili ortoepska norma postavlja pravila ispravnog izgovora i naglaska, dok se leksička norma odnosi na pravila o uporabi riječi.

Od ostalih obilježja standardnoga jezika izdvaja se funkcionalnost. Funkcionalnost ukazuje na višestruku uporabnu svrhu standardnoga jezika. Odlikuje se posjedovanjem nekoliko raznovrsnih stilova: književnoumjetnički stil, znanstveni stil, novinarsko-publicistički stil i administrativni stil, stoga se za njega kaže da je polifunkcionalan. Njegova je polifunkcionalnost određena potrebama zajednice koja se njime koristi.

Uz normiranost i funkcionalnost jedna je od glavnih odlika standardnoga jezika stabilnost u vremenu i prostoru, koja upućuje na njegovu uporabu na određenom

² Norma je skup pravila ili uopće osobina po kojima se uređuje jezik kakve manje ili više homogene govorne zajednice, koje pripadnici te zajednice smatraju obvezatnim i kojih se pridržavaju u govorenju i pisanju, posebno javnom. (*Hrvatska enciklopedija*, 2020.)

prostoru unatoč činjenici da u jezik neprestano ulaze nove riječi, dok druge izlaze iz uporabe.

3.1. FUNKCIONALNI STILOVI

Kao što je već spomenuto, hrvatski je standardni jezik, poput svakoga drugoga standardnog jezika, polifunkcionalan; njegovo je imanentno svojstvo prilagoditi se društvenim potrebama i funkcionirati na koliko god razina društvo zahtjeva. Hrvatski standardni jezik funkcionira na razini pet različitih stilova³ od kojih svakih ima svoje posebnosti, ali i pravila. To znači da unatoč tomu što su različiti stilovi dio standardnoga jezika, pravila jednog stila ne vrijede za drugi stil. Također, Silić i Pranjković (2007: 375) naglašavaju da „gdje postoje pravila, postoji i mogućnost sukoba s njima“. Najčešći je uzrok „sukoba“ nepoznavanje pravila vlastitoga jezika govornika hrvatskoga standardnoga jezika, kao i nepoznavanja pravila i razlika između stilova zbog čega dolazi do pogrešne uporabe određenog stila.

Zbog same prirode znanosti kao takve i činjenice da je ona vođena isključivo logikom, znanstveni je stil izuzetno objektivan, pa je određen načelom apstraktnosti i načelom objektivnosti. Kao potpuna suprotnost znanstvenom stilu, javlja se izričito subjektivan književnoumjetnički stil. Vrlo je teško pristupiti književnoumjetničkom stilu sa stajališta standardnoga jezika s obzirom na to da normativna pravila određenog jezika za umjetnika ne vrijede jer ograničavaju njegovu umjetničku slobodu. Kao znatno manje određen normativnim pravilima javlja se i razgovorni stil, međutim, i on ima svoja pravila, a kao njegova posebnost navode se geste i mimike. Administrativni je stil vrlo jednostavan, jasan i stilski neobilježeni (Silić, Pranjković 2007). O novinarsko-publicističkom stilu bit će riječi u sljedećem poglavlju.

³ Riječ je o tradicionalnoj podjeli na funkcionalne stilove. Suvremene civilizacijske potrebe i oblici komunikacije (sms, e-pošta, blog, vlog, poruke na društvenim mrežama i sl.) pokazuju potrebu za redefiniranjem ove podjele na funkcionalne stilove.

4. O NOVINARSKO-PUBLICISTIČKOM STILU

Novinarsko-publicistički stil funkcionalni je stil koji obuhvaća široko područje pisane, slušane i gledane informacije. Silić i Pranjković (2007) napominju kako postoji i hibrid književnosti i novinarstva, koji poznajemo kao književno novinarstvo, a u kojemu se miješaju književne teme sa stilom i načinom obrađivanja svojstvenim novinarstvu.

Funkcija je novinarstva mnogo. One sežu od informativne, propagandne, popularizatorske, agitativne, pedagoške do zabavne (Silić, Pranjković 2007). U novinarskim se tekstovima informativne, popularizatorske, prosvjetiteljske i pedagoške funkcije (npr. anketa, intervju, komentar, kronika, recenzija, reportaža i vijest (Silić, Pranjković 2007)) koriste stilski neobilježena jezična sredstva. S druge strane, propagandni, agitativni i zabavni novinarski tekstovi (npr. esej, feljton, groteska, humoreska, kozerija, kratka priča, lakrdija, nekrolog, pamflet, panegirik i perisflaža (Silić, Pranjković 2007)) obilježeni su emocionalno ekspresivnim načinom izražavanja. Stilska se obilježenost određenoga novinarskoga teksta ostvaruje i uporabom stilskih sredstava, poput poredbe, metafore, metonimije, alegorije i drugih.

Temelj je tekstova koji pripadaju ovom stilu kontekstualizirana rečenica, iskaz, čije je značenje nužno određeno rečenicama kojima je okružena. Unatoč tomu što uobičajeni redosljed riječi u rečenici nalaže da obavijesni predikat dolazi poslije obavijesnog subjekta, u novinarskom se stilu nerijetko obavijesni predikat smješta ispred obavijesnog subjekta čime se postiže snažniji učinak na čitatelja.

4.1. NOVINSKI NASLOVI

Novinski su naslovi jedno od važnih obilježja novinarsko-publicističkog stila, po čemu se ovaj stil razlikuje od svih drugih stilova. Novinski su naslovi ključni dijelovi novinskih članaka. Za njih Lana Hudeček (2006: 297) navodi da je „funkcija (je) novinskog naslova da privuče pozornost čitatelja te da ga sažeto, zanimljivo i inteligentno upozori na glavnu misao članka koji slijedi.“ Drugim riječima, upravo o novinskom naslovu ovisi privlačenje čitateljeve pozornosti. Josip Silić (2006: 89) tom činjenicom objašnjava zašto su novinski članci napisani „posebnim pismom, na posebnu (udarnu) mjestu, s ključnim riječima, s riječima ekspresivna značenja, s karakterističnim rečeničnim i interpunkcijskim znakovima itd.“.

Novinski se naslovi prema sadržaju dijele na *nominalne, informativne i reklamne naslove*. Osnovna je značajka *nominalnoga novinskoga naslova* imenovanje sadržaja, stoga ovakvi naslovi imaju velik broj imenica i pridjeva, dok su glagoli prisutni u nešto manjem broju i u potpunosti su oslobođeni indikatora vremena i radnje. Upravo suprotno tomu, u informativnim novinskim člancima najzastupljeniji su glagoli, glagolski oblici, glagolska vremena, upitne riječi. (Silić, 2006). Uz to, posebno mjesto u ovoj vrsti novinskog naslova imaju rečenični znakovi, od kojih se posebno ističe upitnik. Josip Silić (2006) uočava kako se upitnik, ili koji drugi rečenični znak, nerijetko izostavlja stoji li u naslovu upitna riječ (ili koja druga riječ koja upućuje na određeni rečenični znak), npr.

Emocije liječite hranom? (NL, 29. srpnja 2020.),

Kako što duže održati dobru 'kemiju tijela' (NL, 25. srpnja 2020.).

Reklamni su novinski naslovi ispunjeni poticajnim riječima, poticajnim sredstvima i različitim načinima iskazivanja poticajnosti. (Silić, 2006). Tako su oni nerijetko napisani u imperativu te se u njima nalaze uskličnici, upitnici, crtice, dvotočke i drugi interpunkcijski znakovi. (Silić, 2006). Primjer je reklamna novinska naslova:

Trebate skinuti do 6 kila u 7 dana? Navalite na jaja i postignite vitku liniju!
(NL, 25. srpnja 2020.)

U novinarskom je stilu, dakle, od velike važnosti ostaviti dojam na čitatelja. To se djelomično čini već samim novinskim naslovom, čija i jest osnovna funkcija zainteresirati čitatelja. Jednom kada se novinskim naslovom privuče čitateljeva pozornost, novinski se članak koristi raznim sredstvima kako bi ostvario snažan dojam na čitatelja, od kojih je jedno redoslijed riječi u rečenici, središnja tema ovoga završnoga rada.

5. GOVORENI I PISANI JEZIK

Jezik se ostvaruje na govorenoj i pisanoj razini, no njihove se razlike mogu uočiti na nekoliko razina. Primjerice, na gramatičkoj je razini govoreni jezik, dakako, puno slobodniji od pisanog jezika, koji podliježe pravopisnim, gramatičkim i stilističkim normama. Sukladno tomu, govoreni jezik krasi velika razina spontanog izražavanja, dok u pisanom jeziku izostaje spontanosti. Pisani je jezik, načelno, manje redundantan jer su količina nepotrebnih i već spomenutih informacija pokušava svesti na najmanju razinu. Također, pisani jezik zbog svoje prirode „ima bogatiji rječnik ili leksičku raznolikost te koristi više apstraktnih termina“. (Drieman, 1962; Halliday, 1985; Biber, 1988). Oba jezika krase posebni izrazi koji se mogu pojaviti isključivo u pisanom ili govorenom jeziku.

Pisani se jezik izražava isključivo pismom, stoga se za njega kaže da je jednomedijski. S druge strane, govoreni je jezik multimedijijski jer osim akustičkih vrednota (intonacija, pauza, rečenični tempo) govoreni jezik krasi i vizualne vrednote, mimika i gesta. Uz to, ključ je razumijevanja govorenog jezika stvarni kontekst.

Pravila koja vrijede za pisani jezik ne moraju nužno vrijediti za govoreni jezik. Međutim, važno je napomenuti kako razgovorni stil ne funkcionira samo na razini govorenog već i pisanog jezika. Pod razgovornim se stilom u pisanom jeziku smatraju nešto manje službeni oblici pisane komunikacije, npr. poruke i bilješke (Silić, 2006).

6. O REDU RIJEČI U HRVATSKOM STANDARDNOM JEZIKU

U gramatici hrvatskoga jezika Stjepka Težaka i Stjepana Babića (1992: 76) *riječ* se definira kao „glas ili skup glasova koji ima neko značenje“. Riječi se međusobno slažu u rečenice, kojima se u prvome redu bavi *sintaksa*, koje se potom slažu u tekst.

Podrazumijeva se da se riječi u rečenice slažu po određenom redu. Različiti autori različito definiraju pojam red riječi. Tako će prema Barić i sur. (1990: 391) on označavati „(redo)slijed riječi, raspored riječi u rečenici“, dok će Težak i Babić (1992: 244) pod istim pojmom smatrati „pravila nizanja“ po kojima se riječi nižu u rečenicu. Barić i sur. (1990) naglašavaju kako je upravo ovo svojstvo rečenice obilježje rečenice kao govorne i kao jezične jedinice te govore o odnosu teme i reme kao o ključnom odnosu za postavljanje pravila redoslijeda riječi u standardnom hrvatskom jeziku pri čemu je istaknuto da u neobilježenome redu tema⁴ nužno prethodi remi. Silić i Pranjković u svojoj se gramatici (2007) također bave odnosom teme i reme. Slažu se s činjenicom da tema, koju nazivaju i obavijesnim subjektom, a koja proizlazi iz konteksta, u neobilježenom redoslijedu mora prethoditi remi ili obavijesnom predikatu. Posebno poglavlje autori posvećuju redoslijedu sintaktičkih jedinica. U spomenutom poglavlju naglašavaju da se rečenica, kada je promatrana kao gramatička jedinica, dijeli se na sintaktičke jedinice (subjekt, objekt, predikat, priložna oznaka, atribut, apozicija). Dvojica autora detaljno opisuju redoslijed slaganja sintaktičkih jedinica, koji će se ukratko izložiti u sljedećem poglavlju.

⁴ Tema je obavijest poznata iz onoga što je napisano ili izgovoreno, dok je rema nova obavijest.

Kao što je već spomenuto, sintagma red riječi u različitim se gramatikama različito tumači. Katkada se polazi od gramatičkog, a katkada od gramatičkog i komunikacijskog gledišta. Tako Lana Hudeček i Milica Mihaljević u *Hrvatskoj školskoj gramatici* (2017) redosljed riječi u rečenici definiraju s gramatičkog gledišta, pa ga opisuju kao „relativno slobodan“ i iz toga razloga spominju kako su u hrvatskom standardnom jeziku prihvatljive sve navedene rečenice:

*Majka napravi večeru.*⁵

Majka večeru napravi.

Napravi majka večeru.

Napravi večeru majka.

Večeru napravi majka.

Večeru majka napravi.

Ipak, autorice navode kako je neobilježeni gramatički red riječi *subjekt-predikat-objekt*, stoga većina navedenih primjera ne bi našla svoje mjesto u stilski neobilježenom tekstu.

Unatoč pojedinim razlikama u terminologiji između određenih gramatika autori se slažu u vezi s postojanjem različitoga reda riječi u rečenici. Dok Barić i sur. (1990) navode tri različite vrste reda riječi (stilski obilježen, stilski neobilježen i obvezan red riječi), Težak i Babić (1992) spominju dvije mogućnosti, običan ili gramatički red riječi i obrnut, govornički ili prigodni red riječi.

⁵ Primjeri, uz koje nije naveden izvor, autorski su.

6.1. NEOBILJEŽENI I OBILJEŽENI RED RIJEČI

Uobičajeni, odnosno stilski neobilježen red riječi u hrvatskom je standardnom jeziku subjekt-predikat-objekt, npr. *Ana* (S) + *piše* (P) + *pismo* (O). Ako je u rečenici i neizravni objekt, redosljed riječi bit će subjekt-predikat-izravni objekt-neizravni objekt, npr. *Ana* (S) + *šalje* (P) + *pismo* (IO) + *Emi* (NO). Priložne će oznake, s obzirom na sadržaj koji se njima izriče, mijenjati svoje mjesto u rečenici. Tako će priložne oznake načina doći ispred predikata, dok će se ostale priložne oznake naći iza predikata i slagati po sljedećem redosljedu: priložne oznake mjesta, priložne oznake vremena, priložne oznake uzroka i priložne oznake sredstva, npr. *Ivan* (S) + *će rado* (PON) + *dežurati* (P) + *u knjižnici* (POM) + *subotom* (POV) + *zbog odluke* (POU) + *radi studenta* (POS). (Silić, Pranjković, 2007) Atribut i apozicija naći će svoje mjesto ispred imenice koju opisuju ili pobliže označuju. U slučaju da se u rečenici nađe nekoliko atributa, oni se slažu po točno određenom redosljedu, pa će atribut najopćenitijeg značenja naći svoje mjesto ispred svih ostalih atributa. Posljednji će atribut u nizu biti atribut najužeg značenja. Prema Siliću i Pranjkoviću (2007) neobilježenim se redom atributi slažu na sljedeći način: pridjev relativna značenja, pridjev posvojna značenja, pridjev razlikovna značenja, pridjev kvalitativna značenja (npr. *Sve su Anine stare crvene haljine uprljane*). Također, nađe li se u rečenici niz atributa, postoji određeno pravilo o pisanju zareza koje je nužno slijediti. U *Hrvatskom pravopisu* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (2013) stoji kako se zarez piše između onih pridjevskih atributa koji međusobno neovisno upućuju na pojedinu imensku riječ, npr. *Ana je bila brza, spretna djevojka*. Zarez igra veliku ulogu jer može u potpunosti izmijeniti značenje rečenice, stoga sljedeće dvije rečenice prenose, ovisno o zarezu, potpuno različite obavijesti:

Kupili su pravu goransku, drvenu kućicu.

Kupili su pravu goransku drvenu kućicu.

Prva rečenica stavlja naglasak na drvenu građu prave goranske kućice, dok se u drugoj rečenici svi pridjevi jednako odnose na imenicu.

Budući da je moguće atribut izreći u obliku imenice, pridjeva, imenice u kosome padežu, prijedloga i imenice s pridjevom, Silić i Pranjković (2007) navode kako je moguće atribut naći i iza imenice koje pobliže označavaju.

Prema Težaku i Babiću (1992) obrnut, *govornički ili prigodni*, drugim riječima *obilježeni red riječi*, karakterističan je za poetski jezik. Njime se na prvo mjesto u rečenici postavlja onaj sintaktički član koji se želi istaći. Gotovo sve vrste riječi mogu stajati na prvom mjestu u rečenici. Barić i sur. (1990) smatraju kako se pod stilskim obilježenim redosljedom u rečenici ubrajaju i čitavi izrazi umetnuti u rečenice, npr.:

Oni su se, pod krinkom noći, domogli njegova automobila

Za razliku od Barić i sur. (1990) Težak i Babić (1992) ne spominju kategoriju obaveznog reda riječi. Oni, s druge strane, zaseban dio poglavlja o redu riječi posvećuju redosljedu prijedloga, veznika i enklitika. Stoga se podjele spomenutih autora donekle i preklapaju jer Barić i sur. (1990) pod pojmom obaveznog reda riječi smatraju način slaganja nenaglasnica.

6.2. O REDU ENKLITIKA

S obzirom se na naglasak u hrvatskom jeziku razlikuju dvije vrste riječi, *naglašene* i *nenaglašene riječi* (Silić, Pranjković 2007). Naglašene riječi nazivamo i *toničkim riječima*. Sukladno tome, nenaglašene riječi nazivamo *atoničkim riječima*.⁶ Atoničke su riječi su one riječi koje se zbog svoje prirode, odnosno neposjedovanja vlastitoga naglaska, izgovaraju simultano s toničkim riječima. Tako, toničke i atoničke riječi zajedno tvore jednu naglasnu cjelinu. U hrvatskom jeziku razlikujemo dvije vrste atoničkih riječi. Prve su *prisonjenice*, *prednaglasnice* ili *proklitike*. Prema Težaku i Babiću (1992: 72) „proklitika je riječ bez svoga naglaska koja se nalazi ispred naglasnice i izgovara se s njom kao jedna naglasna cjelina“. Toničke riječi ili nenaglasnice izgovaraju se s naglašenim riječima i time tvore naglasnu cjelinu. Drugim riječima, enklitike i proklitike izgovaraju se zajedno s naglašenim riječima što rezultira stvaranjem naglasne cjeline. Rečenice se, dakle, mogu podijeliti u naglasne cjeline, a ukupan će broj naglasnih cjelina ovisiti o broju naglašenih riječi u rečenici, npr.:

Djèčāk je | išao | ù škōlu, | a djevòjčica | ù grād. (Hrvatska školska gramatika, 2017:10)

Vidio ga je | u kīnu | kako glèdā | film. (Hrvatska školska gramatika, 2017:10)

Drugu vrstu atoničkih riječi čine *naslonjenice*, *zanaglasnice* ili *enklitike*, koje se, kao što i samo njihovo ime govori, naslanjaju na riječ koja im prethodi. Za razliku od proklitika, koje katkada mogu biti naglašene, enklitike su isključivo nenaglašene.

⁶ U određenim se gramatikama pojavljuje naziv *klitika* koji neki jezikoslovci drže u suvremenoj jezikoslovnoj literaturi drže dvojbenim.

Gramatike se ponešto razlikuju i s obzirom na gramatičko nazivlje za riječi bez naglaska.

Tablica 1. Nazivlje za riječi bez naglaska u suvremenim hrvatskim gramatikama

AUTOR I GRAMATIKA	RIJEČ BEZ NAGLASKA	PODJELA RIJEČI BEZ NAGLASKA
Barić, E. i sur. (1990) <i>Gramatika hrvatskog književnog jezika</i>	klitika/ atonička riječ	enklitika; naslonjenica / proklitika; prislonjenica
Hudeček, L, Mihaljević, M. (2017) <i>Hrvatska školska gramatika</i>	klitika/ nenaglasnica/ atonička riječ	prislonjenice; zanaglasnice; enklitika; naslonjenica / prednaglasnica; proklitika; prislonjenica
Katičić, R. (2002) <i>Sintaksa hrvatskog književnog jezika</i>	-	enklitika/ proklitika
Raguž, D. (1997) <i>Praktična hrvatska gramatika</i>	klitika (nesamostalna riječ)	enklitika; naslonjenica / proklitika; prislonjenica
Silić, J., Pranjković, I. (2007) <i>Gramatika hrvatskoga jezika</i>	nenaglašena/ atonička riječ	enklitika; naslonjenica; zanaglasnica / prislonjenica; proklitika; prednaglasnica
Težak, S., Babić, S. (1992) <i>Gramatika hrvatskog jezika</i>	klitika/ nenaglasnica	zanaglasnica; naslonjenica; enklitika / prednaglasnica; prislonjenica; proklitika

Među enklitikama razlikujemo glagolske, zamjениčke i vezničko-upitne enklitike. U zamjениčke enklitike spadaju nenaglašeni oblici ličnih zamjenica u genitivnom obliku (*me, te, ga, je, nas, vas, ih*), dativnom obliku (*mi, ti, mu, joj, nam, vam, im*) i akuzativnom obliku (*me, te, ga (nj), ju (je), nju, vas, ih*). Nađe li se u istoj rečenici nekoliko zamjениčkih enklitika, zamjenice se nižu prema padežnom obliku: na prvom će se mjestu naći zamjениčki enklitički oblik u dativu, slijedit će ga obliku u genitivu i naposljetku oblik u akuzativu.

Primjeri su zamjениčkih enklitika potvrđeni u korpusu npr.:

*„Izuzetno sam sretan što smo i pored svih poteškoća koje su nas sve pogodile uspješno organizirali jubilarno 10. izdanje Fantastic Zagreba, a posebno **me** veseli što je naša vjerna publika i ove teške godine pohodila projekcije premijernih naslova i kulturnih klasika u velikom broju”, rekao je. (NL, 19. srpnja 2020.)*

*„Čini **mi** se da su današnje generacije i te kako svjesne što se događa našem prirodnom staništu nemarnošću čovjeka, a upravo životinje su te koje najviše ispaštaju zbog njegova djelovanja“, rekla je Jolie. (NL, 19. kolovoza 2020.)*

*Angelina je za jednu britansku tiskovinu izjavila kako se odlučila na ovakav korak, nakon što **ju** je kćer Shiloh zamolila da pročita istoimenu knjigu autorice Katherine Alice Applegate, oduševljena njenom radnjom, likovima i porukom. (NL, 19. kolovoza 2020.)*

U ovu se grupu enklitika još ubrajaju nenaglašeni oblici posvojno-povratnih zamjenica u genitivnom obliku (*se*), dativnom obliku (*si*) i akuzativnom obliku (*se*).

*Pritom **se** i sam pita je li Danielovo maskiranje u svećenika bilo junakov bijeg od sebe samog, ili istinska duhovna transformacija u svijetu u kojem praštanje nije nimalo laka stvar. (NL, 28. srpnja 2020.)*

Glagolske enklitike čine nenaglašeni oblici glagola biti i htjeti (*sam, si, je, smo, ste, su / ću, ćeš, će, ćemo, ćete, će*). Glagolsku skupinu enklitika tvore i nenaglašeni oblici aorista glagola biti (*bih, bi, bi, bismo, biste, bi*), npr.:

*„(...) Na ovoj divnoj lokaciji uživali **smo** u jedanaest zanimljivih festivalskih dana i s nestrpljenjem iščekujemo 11. izdanje”, poručio je. (NL, 19. srpnja 2020.)*

Njegov „pogani“ rječnik bliži hip-hop rimama, transformirat će ga u neku vrstu karizmatika. (NL, 28. srpnja 2020.)

*Zato je najrazornija scena Yangova komada ona u kojoj dječak u vojnoj akademiji pita učitelja: „Što **bih** trebao učiniti?“. (NL, 19. srpnja 2020.)*

S obzirom na mjesto glagolske enklitike postoje dvije osnovne tendencije. Prva se odnosi na smještanje enklitike iza prve riječi u rečenici koja ima vlastiti naglasak. Težak i Babić (1992) naglašavaju da nije pogrešno glagolskom enklitikom rastaviti one sintagme koje su međusobno povezane snažnim vezama sročnosti. Drugim riječima, s obzirom na pravilo pozicioniranja enklitika na drugo mjesto u rečenici, one imaju moć razdvojiti attribute i apozicije od riječi koje poblize označuju. Ipak, analizom je korpusa utvrđeno da se enklitika rijetko smješta na drugo mjesto u rečenici, odnosno neposredno nakon prve naglašene riječi, kako gramatike nalažu. Neki su od rijetkih primjera smještanja enklitike na drugo mjesto prve naglasne cjeline sljedeći:

*Svakakvih **je** noviteta u svom radu Art-kino doživjelo ove neobične 2020. godine. (NL, 28. srpnja 2020.)*

*Dobra **je** vijest da njegovo ovogodišnje izdanje zamjenjuje Brdo filmova nekim drugim manjim lokacijama u sklopu hrvatske „turneje“ koja bi trebala obuhvatiti dvadesetak gradova, uključivši i tri termina u Art-kinu pod zvijezdama. (NL, 15. srpnja 2020.)*

Mnogo se prijavljenih filmova svih rodova bavilo aktualnim problemima od nasilja i tolerancije do pandemije i lockdowna, a Ana Đorđić uvjerena je da su selektori „odabrali najbolje od najboljih”. (NL, 22. srpnja 2020.)

Druga je mogućnost smještanje enklitike na drugo mjesto druge naglasne cjeline. Odabrani korpus potvrđuje da se autori radije povode ovim pravilom. O navedenoj tezi svjedoče primjeri iz korpusa.

Posljednji film španjolsko-čileanska je povijesna drama Bijelo na bijelom. (NL, 28. srpnja 2020.)

Za vedar ton zaslužan je nastavak Kultnih komedija koje za kraj programa čuvaju dva bisera krimi-komičnog žanra: pljačkaški krimić uvrnutog humora, britanski Zdrpi i briši (2000.) (NL, 28. srpnja 2020.)

Tom prigodom odlučilo je odati počast ovom glazbeno-filmskom velikanu (...). (NL, 28. srpnja 2020.)

Posebnu skupinu enklitika tvori čestica *li* koja spada pod vezničko-upitne enklitike, npr.:

Pritom se i sam pita je li Danielovo maskiranje u svećenika bilo junakov bijeg od sebe samog, ili istinska duhovna transformacija u svijetu u kojem praštanje nije nimalo laka stvar. (NL, 28. srpnja 2020.)

Hoće li Francov „Nuevo orden“ biti prikazan na Mostri? (NL, 10. kolovoza 2020.)

„ (...) Je li tvoj život uistinu tvoj?”, pojašnjava Štaka. (NL, 6. kolovoza 2020.)

Iz navedenih je rečenica vidljivo kako su u korpusu potvrđene rečenice u kojima se glagolska enklitika *je* nađe uz vezničku enklitiku na početku rečenice. U tom slučaju glagolski enklitički oblik više nije nenaglašena riječ, odnosno prestaje biti enklitičan. Tada se veznička enklitika *li* smješta iza glagolskoga enklitičkoga oblika kao iza prve naglasne cjeline. Također, analizom je potvrđeno kako je u ovome korpusu uporaba vezničke enklitike *li* u novinarsko-publicističkom stilu rijetka, ali u skladu s normom.⁷

Nađe li se u istoj rečenici nađe nekoliko enklitičkih oblika, oni se smještaju po točno određenom redosljedju. U tom slučaju prednost pred svim drugim enklitikama ima veznička enklitika *li* ili glagolska enklitika. Točnije, svi oblici glagola biti koji spadaju u skupinu enklitika, a koji sudjeluju u tvorbi kondicionala (*bih, bi, bi, bismo, biste, bi*). Iznimka je od navedenog pravila glagolski enklitički oblik *je*. Naime, prema pravilima propisanim u gramatikama, on stoji poslije zamjeničkih enklitika.

Uporaba je navedenih pravila potvrđena u korpusu:

„(...) Čuju **li te** oni? Voli **li te** vlastiti muž? (...)“ pojašnjava Štaka. (NL, 6. kolovoza 2020.)

Njegov »pogani« rječnik bliži hip-hop rimama, transformirat će ga u neku vrstu karizmatika. (NL, 28. srpnja 2020.)

*Bez obzira na neuobičajene okolnosti u kojima se festival priprema, na natječaj za prijave filmova pristiglo **ih je** oko 90, među kojima i najviše do*

⁷ U članku *Da li, je li i li – normativni status i raspodjela* (2007) Lana Hudeček i Luka Vukojević raspravljaju o normativnom statusu čestičnih (vezničkih) skupina *da li, je li* te čestice i veznika *li*. U velikom broju jezičnih priručnika stoji kako skupinu *da li* valja zamijeniti skupinom *je li*. Međutim, autori ovog članka smatraju kako to nije u skladu sa standardnim jezikom jer je čestična skupina *je li* ili „zastarjela ili pripada razgovornom stilu“ (Hudeček, Vukojević 2007), kao što je to slučaj u rečenici *Je li kuha ručak?*. Sukladno tomu, nađe li se čestična skupina *je li* na početku rečenice, za tu se rečenicu smatra da pripada razgovornom stilu. Stoga autori predlažu da se čestična skupina *da li* zamjenjuje česticom *li* s predmetnutim predikatom, odnosno savjetuju da se rečenica *Da li kuha ručak?* zamjenjuje rečenicom *Kuha li ručak?*

sad, više od 10, s područja Primorsko-goranske županije.(NL, 25. srpnja 2020.)

Također, u gramatikama i jezičnim priručnicima preporuča se da se glagolska enklitika *je* zanemari nađe li se neposredno nakon zamjeničke enklitike *se*, što je i potvrđeno sljedećim primjerima:

Jedno je zaštititi se protiv COVIDA-19 pranjem ruku i nošenjem maski u prodavaonicama i gradskom prijevozu, u što se autor ovog teksta mogao uvjeriti prošle subote u Trstu (...). (NL, 15. srpnja 2020.)

Ona obuhvaća tek osam komada, među kojima se spominje i „Mare“ Andree Štake, kojem se dogodila svjetska premijera u sklopu ovogodišnjeg Berlinalea, uz doks Đure Gavrana „Jednom od nas“. (NL, 10. kolovoza 2020.)

Ovogodišnji festival trebao se održati od 26. travnja do 2. svibnja, no zbog situacije s pandemijom zbog koje je i ovogodišnje izdanje festivala online, održavanje festivala pomaknuto je na 26. lipanj, s trajanjem do 4. srpnja ove godine. (NL, 22. srpnja 2020.)

Nadalje, ako se glagolske enklitike nađu u zavisno složenim rečenicama, smjestit će se neposredno nakon priloga, odnosno neposredno nakon upitnih i odnosnih zamjenica, npr.:

Srpanjski dani Zagrebu bili su u znaku Fantastic Zagreb Film Festivala koji je projekcijom filma „The Rocky Horror Picture Show“ službeno zatvorio svoje deseto izdanje, no na Ljetnoj pozornici Tuškanac bit će moguće vidjeti još dva filma, u ponedjeljak i utorak. (NL, 24. srpnja 2020.)

*„Izuzetno sam sretan što **smo** i pored svih poteškoća koje **su** nas sve pogodile uspješno organizirali jubilarno 10. izdanje Fantastic Zagreba, a posebno me veseli što **je** naša vjerna publika i ove teške godine pohodila projekcije premijernih naslova i kulturnih klasika u velikom broju”, rekao je. (NL, 19. srpnja 2020.)*

*Direktor SFF-a Mirsad Purivatra kazao je kako **je** ovo po svemu neobično izdanje SFF-a istaknuvši kako **je** pandemija pokazala koliko **je** kultura ranjiva u trenucima krize ali i kako **je** važno održati je na životu i u takvim okolnostima. (NL, 15. kolovoza 2020.)*

Navedeno pravilo vrijedi za sve glagolske enklitičke oblike, ali i za zamjeničke enklitike.

Osnovno je pravilo da „enklitike nikada ne mogu doći iza zareza, zagrade, uklopljene rečenice, nabiranja, duže stanke i sl.“ (Težak, Babić 1992). Naime, to je iz razloga što ovi rečenični znakovi označavaju stanku, pa u tom slučaju rečenice glase ovako:

Legenda filmske glazbe, skladatelj Ennio Morricone, nedavno je zaslužen otišao u legendu. (NL, 28. srpnja 2020.)

Njegov „pogani“ rječnik bliži hip-hop rimama, transformirat će ga u neku vrstu karizmatika. (NL, 28. srpnja 2020.)

„Dio je programskog pravca Doba moći Rijeke 2020 – EPK”, kazao je Bernard Koludrović iz RIJEKE 2020. (NL, 28. srpnja 2020.)

Unatoč tomu što, kako je rečeno, za većinu riječi stoji da je njihov redoslijed u rečenici razmjerno slobodan, za enklitike spomenuto pravilo ne vrijedi. Štoviše, za redoslijed enklitika postoje pravila koja se u standardnom

jeziku neupitno moraju slijediti. Tako, zanemarimo li upitne rečenice, enklitike nikada ne zauzimaju prvo mjesto u rečenici. Razlog je tomu upravo činjenica da su nenaglašene, stoga se moraju vezati uz neku drugu, naglašenu riječ. Osim što ne mogu stajati na početku rečenice, enklitike ne mogu stajati iza veznika *i*, *a*. Također, ne mogu stajati iza niječne čestice. (Barić i sur., 1990). S druge strane, enklitike je moguće pronaći iza veznika *pa*, *i*, *te*, što se potvrđuje sljedećim primjerima iz korpusa:

*Motovun Film Festival zbog epidemiološke situacije ove se godine ne održava u uobičajenom obliku **te su** organizatori odlučili festival povesti na put od četrdesetak dana tijekom kojih će gostovati u nizu gradova, najavljeno je u petak na konferenciji za novinare u Zagrebu. (NL, 24. srpnja. 2020.)*

*Organizatori LFF ističu da će pratiti epidemiološku situaciju do festivala, **te ga** za posjetitelje učiniti sigurnim, sukladno svim preporukama lokalnog i nacionalnog stožera civilne zaštite. (NL, 25. srpnja 2020.)*

*Sarajevo već tjednima bilježi dvoznamenkast, **i a** ponekad i troznamenkasti broj novozaražnih koronavirusom na dnevnoj bazi. (NL, 5. kolovoza 2020.)*

S obzirom na pravilo po kojem enklitike dolaze na mjesto iza prve naglašene riječi u rečenici, moguće je i osobna imena rastaviti enklitikom. U nekim gramatikama ipak stoji kako su takve rečenice stilski obilježene, odnosno da red riječi u njima nije neutralan. Očekivano, u korpusu nije pronađen nijedan primjer uporabe navedenog pravila, npr.:

Michel Franco, rođen 1979. godine u Mexico Cityju, stavio je meksičku kinematografiju u središte svjetske pažnje. (NL, 14. srpnja 2020.)

Angelina Jolie majka je šestero djece. (NL, 19. kolovoza 2020.)

Jennifer Grey, partnerica Patricka Swayzea u romantičnoj drami „Prljavi ples” pojavit će se u nastavku tog klasika iz 1987., objavio je u petak filmski studio. (NL, 7. kolovoza 2020.)

Pod utjecajem govorenoga jezika enklitike katkada svoje mjesto nalaze na mjestima neusklađenima s normom pisanoga jezika, što svjedoče i sljedeći primjeri:

Najzastupljeniji klubovi su Udruga Blank, FKVK Zaprešić, Kinoklub Karlovac, Privatna umjetnička gimnazija iz Zagreba, te Škola likovnih umjetnosti iz Splita. (NL, 22. srpnja 2020.)

Najveća ovogodišnja novost je suradnja Liburnia Film Festivala s programom Rijeke 2020 – Europske prijestolnice kulture i poseban međunarodni program naslovljen „Stanje pripravnosti“, a uključuje šest međunarodnih dokumentarnih filmova. (NL, 25. srpnja 2020.)

Cilj festivala je transnacionalnošću sedme umjetnosti približiti kulturu istoka Europi, odnosno prikazati najnovije azijske filmske novitete u Europi koji većinom nisu dostupni. (NL, 22. srpnja 2020.)

Također, postoje primjeri u kojima se enklitika u potpunosti ispušta, a najčešće je to slučaj u novinskim naslovima zbog same njihove prirode i funkcije. Navedeno je u skladu s primjerima iz korpusa:

Pogoršana epidemiološka situacija: Sarajevo Film Festival zbog koronavirusa ipak prebačen na online platformu

Najveći žanrovski filmski festival u regiji: Službeno zatvoren 10. Fantastic Zagreb Film Festival

Na Four River Film Festival stigle prijave mladih autora iz 99 zemalja

U hrvatskome standardnome jeziku, dakle, kategoriju enklitika čine glagolske, zamjeničke i vezničko-upitne enklitike. Određenim se pravilima, koja su propisana u gramatikama i jezičnim priručnicima, enklitike slažu u rečenice. Ipak, u korpusu su potvrđena odstupanja od navedenih pravila. Takva se odstupanja objašnjavaju prodorom govorenoga jezika u novinarsko-publicistički stil.

7. ZAKLJUČAK

Analiza pravila osnovnoga neobilježenoga redoslijeda riječi u rečenici s posebnim naglaskom na položaju enklitika u određenom korpusu središnja je tema ovoga rada. Sukladno tome, primjeri iz korpusa stavljeni su u suodnos s pravilima po kojima se enklitike redaju u hrvatskom standardnom jeziku. Proučavanjem se pravila slaganja riječi u rečenici i osnovnim obilježjima novinarsko-publicističkog stila može zaključiti da se pravila pravilnog položaja enklitika u navedenom korpusu, koji pripada novinarsko-publicističkom stilu, načelno poštuju.

U hrvatskome standardnome jeziku postoje dvije osnovne tendencije smještanja glagolskih enklitika. One se mogu smjestiti na drugo mjesto prve naglasne cjeline ili drugo mjesto druge naglasne cjeline. Analizom korpusa, utvrđeno je da se glagolski enklitički oblici uglavnom smještaju neposredno iza prve naglašene riječi u drugoj naglasnoj cjelini što i dalje ne izlazi iz okvira pravilnog redoslijeda enklitika u rečenici. Nešto se rjeđe glagolska enklitika smješta na drugo mjesto prve naglasne cjeline u rečenici. Iako je odstupanje od ovog pravila rijetko, primjeri iz korpusa potvrđuju da ga ima. Enklitikom se smiju rastavljati osobna imena, ali nikako ne smije doći iza interpunkcijskih znakova koji označavaju kakvu stanku, što je analizom i potvrđeno.

Primjerima iz korpusa potvrđeno je kako se enklitika u zavisnosloženim rečenicama smješta nakon veznika, odnosno neposredno nakon upitnih i odnosnih zamjenica. Uobičajeni redoslijed u kojem enklitika *li* ili glagolski oblik za tvorbu kondicionala prethode svim drugim enklitikama u korpusu je primijenjen. Nadalje, u novinskim se naslovima, zbog njihove sažetosti,

enklitike često ispuštaju. Zaključuje se da do pogrešnog smještanja enklitika vrlo vjerojatno dolazi pod utjecajem govorenog jezika.

Analizom je korpusa, također, zaključeno da u korpusu prevladavaju glagolske enklitike te se upravo u njihovom redosljedu najviše griješi. Zamjeničke su enklitike gotovo uvijek u pravilnoj uporabi, a vezničke enklitike *li* u odabranom korpusu gotovo da i nije bilo.

Na temelju svega spomenutog zaključuje se da je jezik u promatranu korpusu usklađen normom. Drugim riječima, enklitike su smještene na za to normom utvrđeno mjesto. Analiza je ovog korpusa, dakle, potvrdila da se pravila standardnoga jezika u novinarsko-publicističkome stilu slijede. Međutim, analizom je potvrđen i prodor govorenoga jezika, pod čijim se utjecajem ovaj stil ipak ponekad udaljava od pravila pravilnoga redosljeda riječi u rečenici.

8. IZVORI

1. Novi list. <https://www.novilist.hr/scena/film/pocasno-srce-sarajeva/>. 14. srpnja 2020.
2. Novi list. <https://www.novilist.hr/scena/film/komentar-dragana-rubese-kako-su-motovunski-satori-završili-u-ormaru/>. 15. srpnja 2020
3. Novi list. https://www.novilist.hr/ostalo/kultura/najveci-zanrovski-filmski-festival-u-regiji-sluzbeno-zatvoren-10-fantastic-zagreb-film-festival/?meta_refresh=true. 19. srpnja 2020.
4. Novi list. <https://www.novilist.hr/scena/ovogodisnje-online-izdanje-far-east-film-festival/>. 22. srpnja 2020.
5. Novi list. <https://www.novilist.hr/scena/film/na-four-river-film-festival-stigle-prijave-mladih-autora-iz-99-zemalja/>. 22. srpnja 2020.
6. Novi list. <https://www.novilist.hr/scena/film/predstavljen-program-motovun-film-festivala-festival-koji-ce-ove-godine-ici-na-gostovanja/>. 24. srpnja 2020.
7. Novi list. <https://www.novilist.hr/scena/film/na-18-liburnia-film-festivalu-22-dokumentarna-filma-u-konkurenciji/>. 25. srpnja 2020.
8. Novi list. <https://www.novilist.hr/scena/film/tetovaze-svecenika-daniela-gledali-smo-poljski-film-corpus-christi-u-reziji-jana-komase/>. 28. srpnja 2020.
9. Novi list. <https://www.novilist.hr/ostalo/kultura/pogorsana-epidemioloska-situacija-sarajevo-film-festival-zbog-koronavirusa-ipak-prebacen-na-online-platformu/>. 5. kolovoza 2020.
10. Novi list. <https://www.novilist.hr/scena/film/regionalna-premijera-filma-mare-andree-stake-na-26-sarajevo-film-festivalu/>. 6. kolovoza 2020.
11. Novi list. <https://www.novilist.hr/scena/nastavak-klasika-prljavi-ples-snimat-ce-se-s-jennifer-grey/>. 7. kolovoza 2020.

12. Novi list. <https://www.novolist.hr/scena/film/venezia-mon-amour-donosimo-pricu-o-suncanoj-strani-venecijanske-mostre/>. 10. kolovoza 2020.
13. Novi list. <https://www.novolist.hr/scena/film/premierom-filma-koncentriraj-se-baba-otvoreno-online-izdanje-sarajevo-film-festivala/>. 15. kolovoza 2020.
14. Novi list. <https://www.novolist.hr/scena/angelina-jolie-posudila-glas-slonici-stelli-smatrala-sam-vrlo-vaznim-sudjelovati-u-tako-necemu/>. 19. kolovoza 2020.

9. LITERATURA

1. Barić, E. i dr. (1997). *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Brozović, D. (1970). *Standardni jezik. Teorija, usporedbe, geneza, povijest, suvremena zbilja*. Zagreb: Matica hrvatska.
3. Drieman, G. H. (1962). *Differences between written and spoken language: An exploratory study*. Acta Psychologica 20. 78–100.
4. Guberina, P. Govoreni jezik i pisani jezik. Stilistika. Preuzeto 25. srpnja 2020. s <https://stilistika.org/ii-govorni-jezik-i-pisani-jezik>
5. Ham, S. i dr. (2014). *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb: Školska knjiga.
6. *Hrvatski pravopis* (2013). Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
7. Hudeček, L., Mihaljević, M. (2017). *Hrvatska školska gramatika*. Zagreb: Institut za hrvatski jezika i jezikoslovlje.
8. Hudeček, L., Mihaljević, M. (2009). *Jezik medija: publicistički funkcionalni stil*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
9. Hudeček, L., Vukojević, L. (2007) *Da li, je li i li – normativni status i raspodjela*. Raspr. Inst. hrvat. jez. jezikosl. 217–234.
10. Hudeček, L. (2006). *Jezične značajke novinskih naslova u: Jezik i mediji – jedan jezik: više svjetova*. Zagreb; Split, Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku – HDPL. 297-303.
11. Katičić, R. (2002). *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
12. Matić, A., Olujić, M. (2017). *Govorni i pisani jezik odraslih: koliko se razlikuju?*. 33–52.
13. Petriševac, D. (2009) *Obilježja novinskih naslova*. Studentski jezikoslovni časopis. 31-38.

14. Požgaj Hadži, V. (2001). *Automatizirani red riječi u hrvatskom i slovenskom jeziku*. Drugi hrvatski slavistički kongres. Zbornik radova I, Osijek . 577–585.
15. Raguž, D. (1997). *Praktična hrvatska gramatika*. Zagreb: Medicinska naklada.
16. Silić, Josip (2006) *Funkcionalni stilovi*. Zagreb: Disput.
17. Silić, J., Pranjković, I. (2007). *Gramatika hrvatskoga jezika: za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
18. Težak, S., Babić, S. (1992). *Gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.

10. SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI (*na hrvatskom jeziku*)

Tema je ovoga završnoga rada red riječi u hrvatskome standardnome jeziku. U radu se naglasak stavlja na redoslijed enklitika u novinarsko-publicističkome stilu. Polazeći od definicije hrvatskoga standardnoga jezika, proučava se jedno od njegovih osnovnih obilježja – polifunkcionalnost. Također, upućuje se i na razlike u nazivlju te opise reda riječi u relevantnim suvremenim hrvatskim gramatikama. Središnji je dio ovoga rada posvećen pravilima pravilnog redoslijeda enklitika, a primjena se pravila pokazuje na primjerima iz korpusa.

KLJUČNE RIJEČI: novinarsko-publicistički stil, red riječi, nenaglašene riječi, enklitika, hrvatski jezik

11. NASLOV I KLJUČNE RIJEČI (*na engleskom jeziku*)

Word order in standard Croatian language (based on the use of enclitics in the newspaper *Novi list*)

KEY WORDS: journalistic style; word order; unstressed words; enclitic